

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на докторанта на самостоятелна самоподготовка в докторска програма „Обща психология“ на НБУ, Теодора Периклис Пападопулу на тема: „Понятието прототип и семейно сходство в когнитивната семантика. Експериментално изследване“ с научен ръководител проф. Енчо Герганов

**от проф. д-р Ивайло Людмилов Търнев дмн
ръководител на Департамента по Когнитивна наука и психология на
НБУ, Началник Клиника по нервни болести на УМАЛ
“Александровска” и преподавател в Катедрата по неврология на МУ-
София**

**Председател на Научното жури за присъждане на
образователната и научна степен “ДОКТОР ” в професионалното
направление 3.2. Психология, Научна специалност Обща психология**

Темата на дисертационния труд на д-р Теодора Пападопулу е в динамично развиваща се изследователска област на когнитивната психология и е посветен на разбирането и използването на теорията за прототипите на понятията в когнитивната семантика.

Представеният за рецензия труд е структуриран в четири глави, като първите три глави представят теоретичната постановка на изучавания проблем, а четвъртата представлява собственото изследване на дисертантката. Дисертационният труд е написан на 173 стр и съдържа абстракт и въведение – 10 стр.; глава № 1 – Значение и мислене – 30 стр, глава №2 –Език и мислене – 42 стр. ; глава № 3 – Език и памет – 28 стр, Глава № 4 – Експериментални изследвания на семантични модели на прототип и семейно сходство – 33 стр., библиография – на 10 стр. Книгописът съдържа 96 публикации, всички на латиница.

Литературният обзор е представен подробно и компетентно в първите три основни глави. Обзорът представя авторката като отлично

информирана, критично настроена и задълбочена, и представлява ценен източник за всеки, който би желал да разшири своите познания в тази област. Първата глава е посветена на проблемите, свързани с отношението между семантиката на езиковите единици и мисленето. Докторантката дефинира понятието „значение/смисъл“. Разглежда, както значението в качествените подходи, така и количествените му репрезентации в семантични пространства, семантични полета, семантични клъстери и смислови отношения в семантични мрежи. Теодора Пападопулу представя основните методи за семантичен лексикален анализ, а именно компонентния анализ, разглеждащ значението на думата като съставен от семантични компоненти, и методи за количествени изследвания на семантиката, каквито са факторният анализ, многомерното скалиране, клъстерният анализ и др. Наред с това тя сравнява тези методи, разглежда сходствата и различията между тях, и показва къде е тяхното най-добро приложение.

Проблемите за отношението между езика и мисленето са обект на обсъждане във втората глава „Език и мислене“. Разгледани са основните идеи и теории, свързани с когнитивните способности и връзката им с езика. Подробно са представени понятията „езиковите универсалии“ и „езиковата относителност“, „перцептивни категоризации“ и „семантични категории“. Разгледани са моделите, използващи понятието „сходство“, за формирането на прототипите и семейното сходство, проблемите за сходството в семантиката и класическия контрастивен модел на Тверски за описание свойствата на сходството, езикът и когнициите в когнитивната семантика.

В трета глава „Език и памет“ са представени класическите модели за паметовите процеси, като мрежовия модел на Колинс и Куилиан, пропозиционния модел на Андерсън и Бауер, теоретико-множествения модел на Майер и др. Докторантката описва и ключови експериментални

изследвания, в които тези модели се верифицират. При представянето на тази научна тема Теодора Пападопулу демонстрира добро познаване на литературните източници, ерудиция и способност за критичен анализ.

Като забележка към литературния обзор може да се посочи непълното или некоректното цитиране на литературни източници на стр. 45, 49 и 53 стр.

Четвърта глава представя собствените изследвания на дисертантката. Целта и хипотезите на изследването са ясно формулирани. Планирани и проведени са два експеримента. В първия експеримент са изследвани две групи от по 36 души, представители на две различни културно-езикови общности, като от тях се иска да генерират членове на 15 езикови категории. Целта на втория експеримент е да се валидизират резултатите от първия, като изследваните лица скалират избрани типични и нетипични членове на категориите по десеткатегорийна скала за типичност. Вторият експеримент е проведен само с 10 души, което е крайно недостатъчно.

Получените резултати от двата експеримента потвърждават прототипните ефекти, които са получавани и в експериментите на други изследователи. Анализът на емпиричните данни е добре направен, но отсъства сравнителен статистически анализ, който да оцени значимостта на междугруповите различия. В края на дисертационния труд Теодора Пападопулу прави обобщение на резултатите и представя емпирично изведените си заключения.

Напълно съм съгласен с формулираните от докторантката приноси от проведеното изследване.

Авторефератът напълно съответства на дисертационния текст и представя най-важните резултати и приноси от него.

Няма информация колко публикации има дисертантката по темата на дисертационния труд, както и дали е изнасяла научни съобщения на конгреси и конференции.

В заключение дисертационният труд на Теодора Пападопулу е лично дело на автора. Докторантката познава много добре теоретичните модели и методите на експерименталните изследвания в областта на прототипните разлики между представителите на категории обекти, като ги прилага успешно в собствени експериментални изследвания. Получените резултати, демонстрират предимствата и ограниченията на прототипната теория за разкриване процесите на изграждане на семантичните категории

Предвид провеждането на задълбочен теоретичен анализ, използването на надеждни методични подходи и получаването на редица интересни и убедителни резултати, давам положителна рецензия и препоръчвам пред членовете на уважаемото научно жури присъждането на образователната и научната степен “Доктор” в професионалното направление 3.2. Психология, научна специалност „Обща психология“ на Теодора Пападопулу.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Проф. д-р Ивайло Търнев, дмн